

Raahen
kaupunki

Pyhäjoen
kunta

Siikajoen
kunta

**Raahen kaupunki
Pyhäjoen kunta
Siikajoen kunta**

**YMPÄRISTÖLUPIEN, MAA-AINESLUPIEN SEKÄ
ILMOITUS- JA REKISTERIVELVOLLISTEN
TOIMINTOJEN VALVONTASUUNNITELMA
2015 - 2020**

Laadittu 4.12.2014
hyväksytty
Raahe, ympäristöltk: 9.12.2014, 62 §
Pyhäjoki tekninen ltk: 11.12.2014, 112 §
Siikajoki, tekninen ltk: 4.2.2015, 9 §

SISÄLLYSLUETTELO

VALVONTASUUNNITELMAAN LIITTYVÄÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ	4
Ympäristönsuojelulaki (527/2014)	4
Maa-aineslaki (555/1981), maa-ainesasetus (926/2005), sekä maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)....	4
Hallintolaki (435/2003)	5
ALUEEN YMPÄRISTÖOLOT	5
Pohjavesialueet	5
Natura- ja luonnonsuojelualueet	7
Pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot	8
VIRANOMAISET	9
Virka-apu	9
VALVONNAN MUKAISET TOIMINNAT	10
Ympäristönsuojelulain mukaiset toiminnot	10
<i>Ympäristöluvanvaraiset toiminnot</i>	10
<i>Rekisteröintimenettelyn mukaiset toiminnot</i>	11
<i>Ilmoitusmenettelyt</i>	12
<i>Direktiivilaitokset</i>	12
Maa-aineslain mukaiset toiminnot	12
VALVONTAKOHTEIDEN LUOKITTELU	14
Ympäristönsuojelulain mukaisten toimintojen valvontaluokat	14
<i>YSL-Valvontaluokka 0</i>	14
<i>YSL-Valvontaluokka 1</i>	14
<i>YSL-Valvontaluokka 2</i>	14
<i>YSL-Valvontaluokka 3</i>	15
Maa-aineslain mukaisten Valvontaluokat	15
<i>MAA-Valvontaluokka 0</i>	15
<i>MAA-Valvontaluokka 1</i>	15
<i>MAA-Valvontaluokka 2</i>	16
TARKASTUKSET	16
Ympäristöluvitettujen toimintojen tarkastukset	16
<i>Luvan voimaantulotarkastus</i>	16
<i>Määräaikaistarkastus</i>	16
<i>Tarkastus yleisöilmoituksen perusteella</i>	17
<i>Onnettomuus tai poikkeuksellinen tilanne</i>	18
<i>Tarkastuskertomus</i>	18
Maa-ainesten oton tarkastukset	18
<i>Aloitustarkastus</i>	19
<i>Ottotoiminnan aikaiset tarkastukset / määräaikaistarkastukset</i>	19
<i>Lopputarkastus ja vakuuden vapauttaminen</i>	20
<i>Äkilliset valvontatarkastukset</i>	20
<i>Mittaukset</i>	20
<i>Tarkkailutulosten tarkistaminen</i>	21
<i>Vuosittainen ilmoitus ottomääristä</i>	21
VALVONNAN MAKSULLISUUS	21
VALVONNAN RESURSSITARKASTELU	23
Ympäristölupien ja rekisteröityjen toimintojen valvonnan resurssit	24
Maa-ainesten oton valvonnan resurssit	25

JOHDANTO

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja mahdollisesta pilaantumisesta aiheutuneiden haittojen korjaaminen. Suunnitelmallisen valvonnan kohteina ovat ympäristönsuojelulain nojalla mm. lupa- ja ilmoitusvelvolliset laitokset ja toiminnat. Valvontavelvoitteista määrätään lisäksi mm. ympäristönsuojelulain, jätelain, vesilain, ja maastoliikennelain sekä näiden nojalla annettujen asetusten kautta.

Lupien valvonnalla tarkoitetaan toimia luvan myöntämisen edellytysten varmistamiseksi sekä luvan ja lupamääräysten valvomiseksi. Valvontaan kuuluu myös valvonnan suunnittelua (valvontaohjelman ja -suunnitelman laatimista sekä valvonnan tavoitteiden asettamista), valvonnan järjestämistä ja valvontatavoitteiden toteuttamisen seuraamista.

1.9.2014 voimaantullut uudistettu ympäristönsuojelulaki (527/2014) velvoittaa valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomaan ympäristöluvanvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Aikaisemmassa laissa suunnitelmallista valvontaa edellytettiin ELY-keskuksilta, mutta nyt valvontavelvollisuus koskee myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisia.

Tämä valvontasuunnitelma sisältää Raahen kaupungin, Pyhäjoen kunnan ja Siikajoen kunnan ympäristölupavelvollisten, maa-ainelupien ja ilmoitus-/rekisteröintivelvollisten kohteiden valvontasuunnitelman.

Valvontasuunnitelmaa laadittaessa joulukuussa 2014 Raahessa, Pyhäjoella ja Siikajoella luvan saaneita valvottavia kohteita, ympäristöluvitettuja ja rekisteröitäviä kohteita oli yhteensä 124. Raahessa kunnan valvomia ympäristöluvallisia (sulussa rekisteröityjä kohteita, joilla ympäristölupa) kohteita on 49 (23), Pyhäjoella 21 (5) ja Siikajoella 30 (3). Suurimmat ympäristöluvalliset ryhmät kaikissa kunnissa oli eläinsuojat, mineraalien louhinta, sekä jätteiden ammattimainen hyödyntäminen. Rekisteröidyistä toiminnoista suurin ryhmä on polttoaineiden jakeluasemat.

Maa-ainelain (1981/555) mukaan kunnan tehtävänä on ohjata ja valvoa maa-ainesten ottamista kunnassa. Lain noudattamista valvoo kunnan määräämä valvontaviranomainen, jolla on oikeus tehdä tarkastuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä ottamispaikalla. Tarkastukset voivat koskea maa-ainelaisissa mainittuja ottamisen rajoituksia ja lupapäätöksessä ottamistoiminnalta edellytetyjä seikkoja sekä muita ottamistoiminnan laatua ja ottamisen vaikutuksia koskevia asioita.

Tätä valvontasuunnitelmaa laadittaessa oli valvontasuunnitelman mukaisella alueella voimassa olevia maa-ainesten ottamislupia v. 2014 lopussa 91 kpl, jotka jakaantuivat kuntien kesken seuraavasti. Raahessa oli ottamislupia 49 kpl, joista 34 kpl hiekan ja soran ottoon ja 11 kpl kallionlouhintaan. Luvitettujen ottoalueiden ainesmäärä oli yhteensä 5,4 milj. m³. Siikajoella lupia oli 19 kpl, joista 11 kpl hiekan ja soran ottoon ja 6 kpl kallionlouhintaan, yht. 7,9 milj. m³. Pyhäjoella oli lupia 23, kpl, joista 3 kpl hiekan ja soran ottoon ja 18 kpl kallionlouhintaan, yht. 5,4 milj. m³.

Kallion louhintapaikkojen lisäksi muutamilla ottamisalueilla oli ympäristölupa murskaukseen.

Valvontasuunnitelmassa on esitetty suunnitelma ympäristönsuojelun ja maa-ainelain mukaisten toimintojen edellyttämästä kunnan valvontaviranomaisen valvonnasta. Suunnitelman tärkein tehtävä on osoittaa säännöllinen määräaikaivalvonta ja kohdistaa käytettävissä olevat valvontaresurssit valvontatyöhön mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti. Tämän valvontasuunnitelman pohjalta valvontaa tekevät ympäristösihteerit laativat vuosittain valvontaohjelman, johon valvontakohteet ja toiminnot yksilöidään ja tehtävät tarkastukset kalentroidaan.

VALVONTASUUNNITELMAAN LIITTYVÄÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ**YMPÄRISTÖNSUOJELULAKI (527/2014)**

Edellinen, vuonna 2000 voimaantullut ympäristönsuojelulaki uudistettiin vuonna 2014, ja se tuli voimaan syyskuun alusta. Aikaisempaan lakiin verrattuna uudistettiin lakipykälien numerointia ja muutettiin jonkin verran ympäristölupavollisten toimintojen luparajoja. Suurin muutos entiseen lakiin verrattuna on, että nyt myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on tehtävä säännöllistä ja suunnitelmallista valvontaa. Toinen muutos on se, että suunnitelmallisesta valvonnasta voidaan periä maksua. Valvonnan tulee perustua laadittuun, ja kuntatasolla lautakunnan hyväksymään, valvontasuunnitelmaan. Raahen kaupungin, Pyhäjoen kunnan ja Siikajoen kunnan valvontamaksut tarkistetaan ja uudistetaan valvontasuunnitelman laadinnan yhteydessä. Valvontasuunnitelmasta laaditaan yksityiskohtaisempi valvontaohjelma, jossa määritellään vuosittain valvottavat kohteet. Sekä valvontasuunnitelma, että –ohjelma on laissa määrätty pidettäväksi ajan tasalla.

Ympäristönsuojelulaissa on annettu yleismääräykset koskien ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa, valvonnan suunnittelua ja valvonnan maksullisuutta. Muita valvontaa koskevia asioita on käsitelty tässä valvontasuunnitelmassa myöhemmin, siihen soveltuviin yhteyksissä.

167 § Valvontaviranomaisen on järjestettävä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin.

168 § Valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen tämän lain mukaista säännöllistä valvontaa varten suunnitelma (*valvontasuunnitelma*). Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti.

Valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin.

MAA-AINESLAKI (555/1981), MAA-AINESASETUS (926/2005), SEKÄ MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAKI (132/1999)

Maa-aineslaissa on annettu määräykset lain noudattamisen valvonnasta ja valvonnasta peritävistä maksuista. Tällä valvontasuunnitelmalla selkiytetään myös maa-ainesten oton valvontakäytäntöjä ja tehdään valvonta suunnitelmalliseksi.

14 § Maa-aineslaki: Tämän lain noudattamista valvoo kunnan määräämä viranomainen, jäljempänä valvontaviranomainen. Toimivallan siirtämisessä noudatetaan soveltuvin osin, mitä kuntalaissa säädetään. Valvontaviranomaisella on tämän lain mukaisen valvontatehtävän hoitamiseksi oikeus tehdä tarkastuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä ottamispaikalla...

23 § Maa-aineslaki: Lupahakemuksen ja ottamissuunnitelman tarkastamisesta sekä ottamistoiminnan valvonnasta aiheutuvien kustannusten perimisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 145 §:ssä säädetään rakennustyön valvonnasta kunnalle suoritettavasta maksusta.

145 § Maankäyttö ja rakennuslaki: Luvan hakija tai toimenpiteen suorittaja on velvollinen suorittamaan tarkastus- ja valvontatehtävistä sekä muista viranomais tehtävistä kunnalle maksun, jonka perusteet määrätään kunnan hyväksymässä taksassa. Maksu voidaan määrätä perittäväksi jo ennalta. Jos toimenpide jää kokonaan tai osittain suorittamatta, maksu on hakemuksesta perusteettomilta osin palautettava.

7 § Maa-ainesasetus: ... Valvontaviranomaisen tai sen määräämän viranhaltijan on suoritettava tarkastus riittävän usein toiminnan seuraamiseksi, ottaen huomioon luvan saajan järjestämä omavalvonta ja asiantuntemus sekä ottamistoiminnan laatu ja laajuus.

HALLINTOLAKI (435/2003)

Hallintolaissa on annettu määräyksiä viranomaisen suorittamista tarkastuksista.

39 § Viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajan kohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista.

Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä.

Tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot.

ALUEEN YMPÄRISTÖOLOT

Valvontasuunnitelman lähtökohtina on ollut valvottavien kohteiden määrä ja toimintojen aiheuttamat riskit ympäristölle. Valvontaa kohdennetaan myös sen mukaan, mikä on toiminnan sijoitusympäristö. Erityisiä ympäristöluvuissa ja maa-ainesten ottoluvuissa ja niiden valvonnassa seurattavia ympäristöjä ovat Raahen seudulla pohjavesialueet, Natura-alueet ja luonnonsuojelualueet. Pohjavettä ei saa pilata (YSL 8 §). Pohjaveden muuttamiseen tulee saada lupa aluehallintovirastolta.

POHJAVESIALUEET

Raahen seudun alueella on useita tärkeitä ja talousveden hankinnan kannalta merkittäviä pohjavesialueita.

Raaha

Antinkankaan pohjavesialue (Pohjavesiluokka I)

- ei vedenottoa, on ollut aiemmin merkittävän vedenoton piirissä
- alueella sijaitsee paljon asutusta ja runsaasti liikennöityjä teitä
- pohjavettä uhkaavat erityisesti asutus, liikenne (VT8, Ouluntie, Sotaplassintie ja kaupungin katuverkosto) ja yritystoiminta, erityisesti kemikaalit
- alueella on tapahtunut kemikaalipäästö 1990-luvun alussa, puhdistustoimet ovat edelleen käynnissä
- pohjavesien suojelusuunnitelma v. 1993

Palokankaan – Selänmäen pohjavesialue (Pohjavesiluokka I)

- Palokankaan osalla ei vedenottoa, on ollut aiemmin vedenoton piirissä
- Selänmäellä on useita vedenottamoita
- Alueella on jonkin verran asutusta (lähes kaikki viemäröity) ja maataloustoimintaa, ampumaratoja, karavaanarialue ja pienlentokenttä
- alueen länsiosan poikki kulkee VT8 (pv-suojaus) ja pituussuunnassa Tuomiojan paikallistie
- alueella on paljon vanhoja, kunnostamattomia maa-ainesten ottopaikkoja
- pohjavettä uhkaavat erityisesti vanhat maa-ainesten ottopaikkojen lammikot, maatalouden päästöt, asutus ja ampumatoiminta
- pohjavesien suojelusuunnitelma v. 1998

Vihannin harju – Möykkylän harju (Pohjavesiluokka I)

- useita vedenottamoita, on seutukunnan veden hankinnan kannalta merkittävä alue
- alueella on paljon asutusta (suurin osa viemäröity), isoja liikenneväyliä (rautatie, ST 86, jolla on tehty pohjaveden suojaus ja ST 88) ja maataloustoimintaa
- osassa harjujaksoa on vanhoja ja uusia maa-ainesten ottopaikkoja

- pohjavettä uhkaavat myös harjujakson lähellä tehtävät kuivatustyöt ja turvetuotantosuot
- pohjavesien suojelusuunnitelma

Alpuan harju (Pohjavesiluokka I)

- useita vedenottoamoita, on seutukunnan tärkein pohjaveden hankinta-alue
- alueella on kyläasutusta (osa viemäröity), liikenneväyliä (ST 88, ja pienempiä teitä) ja maataloustoimintaa
- osassa harjujaksoa on vanhoja ja uusia maa-ainesten ottoapaikkoja
- harjun tila pääosin hyvä, pohjavettä uhkaa myös laitaosien kuivatushankkeet
- pohjavesien suojelusuunnitelma

Lukkaraisen kangas

- pienialainen pohjavesialue, joka on talousvedenoton piirissä
- alueella kyläasutusta (ei viemärissä) ja maataloutta
- harjun tila pääosin hyvä

Pyhäjoki

Kopistonkangas (Pohjavesiluokka I)

- pienialainen pohjavesialue, joka on talousvedenoton piirissä
- alueella kyläasutusta (ei viemärissä), muuten pääosin metsätalouskäytössä
- alueen poikki menee Pyhäjoki-Vihanti tie ("Pottutie") ja Kopistontie
- harjun tila pääosin hyvä

Kötinkangas (Pohjavesiluokka I)

- pienialainen pohjavesialue, joka on talousvedenoton piirissä
- alue on metsätalouskäytössä
- uhkana kuivatuseritys
- harjun tila hyvä

Tähjänjoki (Pohjavesiluokka III)

- pienialainen pohjavesialue, ei talousvedenoton piirissä
- alue on pääosin metsätalouskäytössä
- alueella useita vanhoja ja uusia maa-ainesten ottoapaikkoja
- alueen pohjoiskulmasta menee Pyhäjoki-Oulainen maantie
- pohjaveden ottoalueiden pohjavesilammikot riskitekijänä

Krekunperä

- pienialainen pohjavesialue, ei talousvedenoton piirissä
- alue metsätalouskäytössä, muutamia peltoja ja ojituksia
- harjun tila pääosin hyvä

Viinikangas

- pienialainen pohjavesialue, ei talousvedenoton piirissä
- alue metsätalouskäytössä
- harjun tila pääosin hyvä

Siikajoki

Alhonmäki – Isokangas (Pohjavesiluokka I)

- laaja-alainen harjualue, ei vedenottoa, useita tutkittuja vedenottamopaikkoja
- harjujakso on pääosin metsätaloukskäytössä, vain vähän asutusta (vain osaksi viemäröity) ja maataloutta
- alueella on laajamittaista maa-ainesten ottoa, osin pohjaveden pinnan alapuolelta
- harjun poikki menee maantie (no 813 Siikajoki-Lumijoki) ja paikallisteitä
- laaja maa-ainesten ottotoiminta aiheuttaa riskin, muuten harjun tila hyvä
- pohjavesien suojelusuunnitelma v. 2001

Vartinvaara – Kivivaara (Pohjavesiluokka I)

- laaja harjujakso, on laajenevaa vedenottoa (Paavolan Vesi Oy, Limingan Vesi Oy)
- harjujakso pääosin metsätaloukskäytössä
- alueella on ollut laajamittaista maa-ainesten ottoa, nyt ottaminen rajattu harjun itäosaan
- lähistölle rakenteilla laaja tuulivoimala-alue (Vartinoja I)
- suurimmat pohjaveteen kohdistuvat riskit liittyvät maankuivatukseen
- pohjavesien suojelusuunnitelma v. 2001

Keltalankangas – Koivulankangas – Turtakangas (Pohjavesiluokka I)

- laaja harjujakso, useita vedenottamoita
- harjujakso pääosin metsätaloukskäytössä, länsiosassa kyläasutusta ja maataloutta
- lähistölle on suunnitteilla laaja tuulivoimala-alue (Mastokangas)
- tieverkosto lähinnä tilusteitä
- uhkatekijöinä lisäksi matalaan harjujaksoon liittyvät lähialueiden ojitukset
- pohjavesien suojelusuunnitelma 1998

Siniselkä

- pienialainen harjujakso, vedenottamoita
- harjujakso pääosin metsätalous ja maataloukskäytössä, vanha soramonttu uimalampena, itäosassa kulkee seudullinen tie (ST86)
- uhkatekijöinä kuivatusojitus, maatalous ja vanhat kunnostamattomat maa-ainesten ottopaikat

Luvitetun ja valvottavan toiminnan osalta painotetaan pohjaveden suojelun tärkeyttä. Pohjavesialueelle sijoittuvan toiminnan osalta valvontaa tehostetaan valvontatiheyttä lisäämällä.

NATURA- JA LUONNONSUOJELUALUEET

Raahen seudun kuntien alueella ei ole yhtään kansallispuistoa tai luonnonpuistoa, mutta alueella on useita muita luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelualueista merkittävä osa sisältyy Natura 2000 -verkoston kohteisiin. Raahen seudun kuntien alueella laajimmat Natura-alueet ovat suokohteita ja merenrannan lintuvesialueita. Muita luonnonsuojelualueita on perustettu valtion maille tai yksityisten maille. Luonnonsuojelualueiden lisäksi kuntien alueella on useita eri luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvia alueita, joista ei ole vielä perustettu suojelualueita. Lisäksi on lukuisia yksittäisiä pienempiä rauhoitettuja luonnonmuistomerkkejä.

Seuraavaksi on eritelty Natura 2000 –verkostoon kuuluvat alueet kunnittain:

Raaha:

Raahen saaristo (hoito- ja käyttösuunnitelma v. 2008), Viitajärvi, Kuljunmäen niitty, Puntarimäki, Rytilammen alue ja Arkkukari, Olkijokisuu - Pattijoen pohjoishaara, Lähdeneva, Pitkäisneva, Hanhelan joenvarsilaitumet, Vaippaneva

Pyhäjoki:

Telkkisaaret, Parhalahti – Syölatinlahti ja Heinikarinlampi, Rajalahti - Perilahti, Sunin alue

Siikajoki:

Siikajoen lintuvedet ja suot (Hummastinjärven suosarja, Hietaniitynlahti, Säikänlahti, Merikylänlahti ja Siikajokisuu), Säärenperä ja Karinkannanmatala, Huhtaneva - Lumineva, Haarasuo, Akanneva – Rimmenneva, Revonneva - Ruonneva

Lisäksi merkittävä luontoalue on Kivivaara – Vartinvaara harjualue, joka poistettiin kuulemisvaiheessa Natura 2000 -verkostosta.

Mikäli tietty hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, on hankkeen toteuttajan arvioitava vaikutukset riippumatta siitä, onko hanke tai suunnitelma luvanvarainen (LsL 65 §). Suojelutoimenpiteet rajoittavat sellaisia hankkeita, jotka merkittävästi heikentäisivät alueella olevia yhteisön tärkeinä pitämiä luontotyyppiä tai lajien elinympäristöjä. Natura 2000 -verkoston suojelutavoitteiden saavuttaminen saattaa aiheuttaa rajoituksia myös verkostoon otetun alueen ulkopuolella. Tästä johtuen maankäytön muutoksen arviointi ja lupaharkinta koskee myös verkoston ulkopuolisia hankkeita ja suunnitelmia, mikäli ne todennäköisesti merkittävästi heikentävät niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on otettu Natura 2000 -verkostoon. Verkostoon kuuluvat alueet tulee huomioidavaksi luvituksen lisäksi myös pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan valvonnassa.

Luvanvaraisestakaan toiminnasta ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa luonnonsuojelualueille tai suojeluohjelmiin kuuluville alueille siten, että suojelun tavoitteet vaarantuvat. Tämä tarkoittaa, että suojelualueiden ulkopuolellakaan olevasta toiminnasta ei saa aiheutua luonnonsuojelun tavoitteiden vaarantumista. Luonnonsuojelun tavoitteena voi olla eliölajien, luontotyyppien, luonnon monimuotoisuuden, luonnonkauneuden ja maisema-arvojen säilyttäminen. Suojelu voi kohdistua eliölajiin, elinympäristöön, luontotyyppiin tai luonnonmuistomerkkiin.

Valvontasuunnitelmassa huomioidaan toimintojen mahdollinen vaikutus tai riskit Natura 2000 -verkoston alueisiin ja luonnonsuojelualueisiin. Näiden alueiden läheisyydessä olevia toimintoja ja niiden vaikutuksia luontoon valvotaan tehostetusti.

Edellä kerrottujen lisäksi Raahen seudun alueella on tiettyjä erityispiirteitä, joita on syytä huomioida luvitettaessa ja valvottaessa toimintoja. Alueella tapahtuu koko maailmankin mitakaavassa harvinaista nopeaa maankohoamista. Jääkauden jälkeen jatkunut maankohoaminen on tuottanut Perämeren rannikolle ympäristön, jossa on mm. erityisiä luontotyyppiä ja rauhoitettuja kasvilajeja.

PILAANTUMISEN VAARAA AIHEUTTAVAT TOIMINNAT

Raahen alueella on merkittävää metalliteollisuuden toimintaa, jonka johdosta alueen muiden ilmaan tapahtuvien päästöjen kanssa, lähialueiden ilmanlaatu on jäänyt ajoittain tyydyttävälle tasolle tai joidenkin tekijöiden osalta heikoksikin. Luvituksessa ja valvonnassa ilmanlaatuasiat tulee ottaa näillä alueilla erityisen painokkaasti huomioon. Tämä tarkoittaa, että päästöjä ilmaan merkittävästi aiheuttavaa toimintaa myös valvotaan tehostetusti.

Siikajoella Siikajoen vesistöalueen ja Pyhäjoella Pyhäjoen vesistöalueen merkittävimmät kuormittajat ovat maatalous, metsätalous (erityisesti ojitus) ja turvetuotanto. Näiden ja vesistöalueiden muu kuormitus tulevat erityisen huomion kohteeksi vesistöjen valuma-alueilla lupia ratkaistaessa ja valvontaa suoritettaessa. Vesistökuormitusta tai sen uhkaa aiheuttavaa toimintaa valvotaan tehostetusti.

Maankohoamisen seurauksena matalat meren rantavedet ovat herkkiä muuttumaan vesien mukana tulevista ravinteista ja aineista. Toimintojen luvittamisessa ja valvonnassa tulee huomioida, että toiminnalla ei vaaranneta tai heikennetä vesistön tilaa. Nykyisellään alueen teollisuus, maa- ja metsätalous ja yhdyskunnat kuormittavat vesistöjä niin, että jo lähiajan tavoitteeksi otettu vesien hyvä tila on haasteellista saavuttaa. Merialueelle vesistökuormitusta aiheuttavaa toimintaa valvotaan tehostetusti.

VIRANOMAISET

Ympäristönsuojelulain 189 § mukaisesti vastuu luvanvaraisen toiminnan mukaisesta valvonnasta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos se myöntää toiminnan ympäristöluvan. Vastaavasti myös rekisteröitävän toiminnan valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Raahen kaupungin ympäristöviranomaisena ja jätehuollon valvovana viranomaisena toimii Raahen kaupungin ympäristölautakunta ja viranomaistehtäviä hoitaa kaksi kokoaikaista ympäristösihteeriä. Raahen kaupungin ympäristösihteerit hoitavat ympäristöviranomaisen tehtäviä yhteistyösopimuksen mukaisesti myös Pyhäjoen ja Siikajoen kuntien alueilla. Pyhäjoella ja Siikajoella ympäristöviranomaisena toimii molemmissa kunnan tekninen lautakunta.

Raahen seudun kuntien ympäristötoimen tehtäviä hoitavat ympäristösihteerit ovat molemmat vastuullisia ilman erityistä vastuujakoa kunnan luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonnassa. Ympäristösihteerit tekevät läheistä yhteistyötä myös Raahen kaupungin rakennusvalvonnan ja Kalajoen kaupungin terveystarkastuksen kanssa, mikäli valvontakohteet sitä edellyttävät.

Kunnan valvontaviranomaiset voivat osallistua niin haluttaessa resurssiensa puitteissa myös Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen valvonnassa olevien, Raahen, Pyhäjoen ja Siikajoen alueella toimivien kohteiden määräaikaistarkastuksiin. Menettelystä on ollut hyviä kokemuksia erityisesti sen johdosta, että monet yleisön kannanotot ja ilmoitukset tulevat paikalliselle ympäristöviranomaiselle. Osallistumisesta on ollut lisäarvoa tarkastuksen kohteena olevalle toiminnanharjoittajalle, valvontaa suorittavalle ELY-keskuksen tarkastajalle ja kunnan valvontaviranomaiselle.

Maa-aineslain yleinen ohjaus, seuranta ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle (4a §). Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ohjaa ja valvoo maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaista toimintaa alueellaan. Maa-aineslain mukaan kunnassa lain noudattamista valvoo kunnan määräämä valvontaviranomainen, jolla on oikeus tehdä tarkastuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä ottamispaikalla. Tarkastukset voivat koskea maa-aineslaissa mainittuja ottamisen rajoituksia ja lupapäätöksessä ottamistoiminnalta edellytetyjä seikkoja sekä muita ottamistoiminnan laatua ja ottamisen vaikutuksia koskevia seikkoja (14 §). Maa-aineslupaviranomaisella on mahdollisuus antaa suostumus vähäisiin poikkeuksiin lupamääräyksissä.

VIRKA-APU

Ympäristönsuojelulain 187 § mukaisesti Valvontaviranomaisten on annettava toisilleen pyynnöstä virka-apua niiden tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Raahen seudulla ympäristöasioissa poliisin virka-apua antaa tarvittaessa Poliisilaitoksen Raahen toimipiste (Kummatinkatu 6, 92101 Raahen, puh 029 546 0211). Myös paikallisella poliisilla on nykyisellään asiantuntemusta ja kokemusta myös ympäristö- ja maa-ainesasioiden valvonnan tueksi.

Pelastusviranomaisen ja paikallisen ympäristöviranomaisen yhteistyö on tärkeää. Raahen seudulla pelastusviranomaisena toimii Jokilaaksojen pelastuslaitos, jolla on jatkuvassa häly-

tysvalmiudessa yksikköjä Raahen paloasemalla (Pajuniityntie 1, 92150 Raah, puh 08 429 6100). Myös Vihannissa (Kirkkotie 5, 86400 Vihanti, puh 08 429 6170), Pyhäjoella (Vanhatie 37, 86100 Pyhäjoki, puh 08 429 6140) ja Siikajoella Ruukissa (Ahlströmintie 1 K, 92400 Ruukki, puh 08 429 6180) ja Siikajoen kylällä (Kauppatie 2, 92320 Siikajoki, puh 08 429 6190) on omat paloasemat, samoin kuin SSAB:n Raahen tehtaalla. Tarvittaessa pelastuslaitoksilta pyydetään virka-apua.

Tulli pystyy antamaan sekin virka-apua pyydettyä. Raahen toiminnan asiakaspalvelun päätyttyä v. 2011 tullilla on lähin toimipiste Oulussa (Poikkimaantie 16, 90100 Oulu, puh 040 332 8104).

VALVONNAN MUKAISET TOIMINNAT

YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN MUKAISET TOIMINNAT

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 1. Näille toiminnoille on valtioneuvoston asetuksella (713/2014) säädetty erikseen toimivaltarajat, joissa määritellään, minkälaisia toimintoja kunnan ympäristöviranomaisen voi luvittaa ja valvoa.

Raahen ympäristöviranomaisen luvittamat kohteet on luokiteltu ja eritelty kunnittain taulukkoon 1. Lisäksi taulukkoon on merkitty VAHTI -rekisteristä löytyvät toiminnot, joilla ei ole ympäristölupaa. Kaikilla kohteilla ei välttämättä ole ympäristölupavollisuutta, mutta näiden kohteiden (erityisesti eläinsuojien) osalta lupakynnys tulee selvittää muun valvonnan ohella.

Taulukko 1: Ympäristöluvitetut toiminnot, sekä VAHTI -rekisteristä löytyvät toiminnot, joilla ei ole ympäristölupaa. Toiminnot on jaoteltu YSL:n Liitteen 1 mukaisesti. Ensimmäisessä sarakkeessa VL = valvontaluokka.

YSL mukainen luokittelu	YSL-VL	Luvitetut				VAHTI -rekisterissä			
		Raah	Pyhäjoki	Siikajoki	Yhteensä	Raah	Pyhäjoki	Siikajoki	Yhteensä
1. Metsäteollisuus	2				-				-
2. Metalliteollisuus	2		1		1				-
3. Energian tuotanto*	2				-				-
4. Kemian teollisuus	2	1			1				-
5. Polttoaineiden valmistus	2	1			1				-
6. Org. liuottimet*	2				-				-
7. Mineraalien louhinta, maaperän aineiden otto	0-1	7	3	2	12	1			1
8. Mineraalituotteiden valmistus	2	3	1	2	6	1			1
9. Tekstiilivalmistus	2				-	1*			1
10. Elintarvikkeiden valmistus	3		1	1	2				-

YSL mukainen luokittelu	YSL-VL	Luvitetut				VAHTI -rekisterissä			
		Raahe	Pyhäjoki	Siika-joki	Yhteensä	Raahe	Pyhäjoki	Siika-joki	Yhteensä
11. Eläinsuojat									
a) Lypsylehmät	2-3	15	3	6	24	11	1	32	44
a) Lihanaudat		2	1	5	8	1	0	6	7
a) Lihasiat +porsaas		3	-	5	8	1	1	3	5
a) Kananmunat		-	-	-	-	1	0	2	3
a) Lampaat, vuohet, sekatuotanto		-	1	3	4	1	0	1	2
b) Turkistarhat		-	2	-	2	2	3	0	5
12. Liikenne	2	1	-	2	3	10			10
13. Jätteiden ammattimainen hyödyntäminen	1-2	8	2	0	10				-
14. Muu toiminta									
a) Ampumarata	3	4	-	-	4	2	3	2	7
c) Eläinten krematorio		-	1	-	1				
d) Muu YSL				1	1				
Tuulivoimalat	3	4	1	0	5				
KAIKKI YHTEENSÄ		49	17	27	93	32	8	46	86

*Voi olla rekisteröitävä toiminta

Rekisteröintimenettelyn mukaiset toiminnot

Ympäristönsuojelulain luvussa 11, sekä liitteessä 2 on määritelty toiminnot, jotka eivät ns. normaalitilanteessa vaadi ympäristölupaa, vaan toiminta voidaan rekisteröidä. Rekisteröitäville toiminnoille riittää pelkkä ilmoitus ympäristöviranomaisille, mutta esim. pohjavesialueella oleva toiminta tarvitsee aina ympäristöluvan. Rekisteröintimenettelyn tavoitteena on, että toimialalla noudatetaan laissa ja kutakin toimialaa kohtaan erikseen säädetyissä asetuksissa määritellyjä yhtenäisiä ympäristönsuojeluvaatimuksia.

Toiminnanharjoittaja tekee rekisteröinti-ilmoituksen ympäristötoimeen viimeistään 90 vrk ennen toiminnan aloittamista. Rekisteröinnistä lähetetään tieto toiminnanharjoittajalle ja siitä peritään taksan mukainen maksu. Toiminta voidaan aloittaa, kun viranomainen on rekisteröinyt toiminnan tai ilmoituksen jättämisestä on kulunut 90 vrk.

Rekisteröityjä toimintoja valvotaan samojen periaatteiden mukaisesti, kuin ympäristölupavollisten toimintojenkin.

Vanhoin, jo olemassa olevien ja ympäristöluvitettujen toimintojen osalta on määritelty määräajat, johon mennessä rekisteröinti tulee viimeistään tehdä. Mikäli näiden toimintojen ympäristölupa tulee uusina ennen ko. päivämäärää, jätetään uuden lupahakemuksen sijaan rekisteröinti-ilmoitus, jolloin vanha ympäristölupa raukeaa viranomaisen käsiteltävä rekisteröinti-ilmoituksen.

- Pienet energialaitokset: Viimeistään 1.1.2018
- Asfalttiasemat: Viimeistään 1.1.2018
- Polttoaineiden jakeluasemat: Viimeistään 1.1.2020

Taulukkoon 2 on eritelty kunnissa tällä hetkellä luvitetut toiminnot, jotka ovat ympäristönsuojelulain mukaan rekisteröitäviä toimintoja. Kuten ympäristölupienkin kohdalla, myös näistä löytyy VAHTI -rekisteristä toimintoja, joilla ei ole lupia/rekisteröintiä, ja joiden rekisteröintivollisuus tarkistetaan muun valvonnan ohella.

Taulukko 2: YSL:n Liitteen 2 mukaiset rekisteroitävät toiminnot, joilla on tällä hetkellä ympäristöluupa. VAHTI –rekisteristä löytyy jonkin verran toimijoita, joita ei ole luvitettu. VL = valvontaluokka.

YSL mukainen luokittelu	YSL-VL	Luvitetut				VAHTI -rekisterissä			
		Raahe	Pyhäjoki	Siika-joki	Yhteensä	Raahe	Pyhäjoki	Siika-joki	Yhteensä
1. Energiantuotantolaitos 5-50 MW	2	9		1	10	2	0	1	3
2. Asfalttiasema	1	1	3	0	4				0
3. Polttoaineen jake-luasema >10m ³	3	12	2	2	16	6	1	3	10
4. Kemiallinen pesula	2	1*			1				0
5. Org. liuottimet < 10 t/v esim. Ajoneuvojen maa-laamo	2	?	?	?	?				?
6. Org. liuottimet 5-10 t/v	2								
KAIKKI YHTEENSÄ		23	5	3	31	8	1	4	13

*Tai ympäristölupavollinen

Ilmoitusmenettelyt

Ympäristönsuojelulain luvussa 12 on määritelty erilaisia ilmoitusmenettelyn mukaisia toimintoja, kuten melua ja tärinää aiheuttavista tilapäisistä toiminnoista. Kyseisistä toiminnoista tehdään ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka tekee ilmoitusten perusteella päätöksen. Ilmoitusmenettelyn mukaisia toimintoja ei valvota, mikäli kyseisten toimintojen perusteella ei tule yleisöilmoituksia.

Muita, ympäristönsuojelulain ulkopuolisia, ilmoitusmenettelyn kautta työllistäviä ja joissain tapauksissa myös valvottavia kohteita ovat mm. valtioneuvoston asetuksen, ns. ”nitraattiasetuksen” (931/200) mukaiset patterointi-ilmoitukset, sekä Jätelain (646/2011) mukaiset ilmoituksen jätteiden keräystoiminnasta.

Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisista ilmoitusmenettelyistä peritään taksan mukainen maksu.

Direktiivilaitokset

Direktiivilaitokset on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 1. Direktiivilaitokset määritellään ns. BAT ja BREF -asiakirjojen perusteella. Kaikki direktiivilaitokset ovat kokoluokaltaan niin suuria toimintoja, että ne ovat ELY-keskusten valvottavia kohteita.

MAA-AINESLAIN MUKAISET TOIMINNOT

Koska maa-aineslain (555/1981) mukaisen toiminnan valvonnan periaatteet poikkeavat jonkin verran ympäristönsuojelun valvontakäytännöistä, on ne kuvattu tässä valvontasuunnitelmassa erikseen. Viittaukset lakipykäliin tarkoittavat maa-aineslakia, ellei toisin mainita. Valvontasuunnitelmalla pyritään maa-ainesten ottoalueiden ja maa-ainesten ottoon liittyvien ympäristölupavollisten laitosten tarkastusten suunnitelmalliseen toteuttamiseen. Lisäksi on

kiinnitetty huomiota paitsi maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain myös muun lainsäädännön kuten jätelain ja vesilain edellyttämään valvontaan ottopaikoilla.

Maa-aineslakia sovelletaan kiven, soran, hiekan, saven ja mullan ottamiseen pois kuljetettavaksi taikka paikalla varastoitavaksi tai jalostettavaksi (1 §). Maa-aineslaissa tarkoitettuun aineiden ottamiseen on saatava lupa (4 §). Lupa ei ole tarpeen, jos aineksia otetaan omaa tavanomaista kotitarvekäyttöä varten asumiseen tai maa- ja metsätalouteen. Käytön tulee tällöin liittyä rakentamiseen tai kulkuyhteyksien kunnossapitoon. Kotitarveotosta tulee ilmoittaa pohjavesialueilla aina ja muilla alueilla, kun maa-aineksia otetaan enemmän kuin 500 m³. Lupavalmistelu edellyttää paikalla käyntiä, mutta tällöin ei ole kyse valvontatarkastuksesta. Lupavalmisteluun kuuluvat kulut tulevat perittäväksi lupamaksussa. Sen sijaan lupamääräysten muutoshakemukset, luvan rauettaminen ja luvan peruuttaminen ovat asioita, joiden päätösvalmistelun yhteydessä tehdään yleensä valvontatarkastus.

Jos aineiden ottamiseen ryhdytään vastoin maa-aineslain tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka muutoin laiminlyödään niiden mukaisten velvollisuuksien täyttäminen, valvontaviranomaisen on velvoitettava asianomainen noudattamaan säännöksiä, poistamaan tai muuttamaan tehdyn työn vaikutukset taikka palauttamaan vallinnut olotila ja täyttämään velvollisuutensa sakan uhalla tai sillä uhalla, että tekemättä jätetty suoritetaan laiminlyöjän kustannuksella (14 §). Jos virhe on vähäinen, voidaan toimenpiteeseen olla ryhtymättä. Teettämistoimenpiteet voidaan suorittaa, vaikka ottamisalue ei olisi rikkojan tai laiminlyöjän omistuksessa tai hallinnassa.

Jos aineiden ottamiseen ryhdytään vastoin maa-aineslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka laiminlyödään niiden noudattaminen, valvontaviranomainen tai sen määräämä viranhaltija voi keskeyttää ottamisen sopivaksi katsottavalla tavalla (15 § 1 mom.).

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus voi edellä kerrotuin perustein myös keskeyttää ottamisen silloin, kun ottaminen kohdistuu alueelle, jolla on luonnonsuojelun kannalta valtakunnallista tai muutoin huomattavaa merkitystä, tai alueelle, jolla on merkitystä tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen suojelun kannalta (15§, 2 mom.).

Tarkastusmenettelystä on säädetty tarkemmin maa-ainesasetuksessa (926/2005, 7 §). Ennen kuin maa-aineksen ottamiseen ryhdytään, on aineiden ottajan merkittävä luvan mukainen ottamisalue maastoon ja tarvittaessa asennettava valvonnan suorittamiseksi välttämättömät laitteet. Valvontaviranomaisen tai sen määräämän viranhaltijan on suoritettava tarkastus riittävän usein toiminnan seuraamiseksi, ottaen huomioon luvan saajan järjestämä oma-valvonta ja asiantuntemus sekä ottamistoiminnan laatu ja laajuus. Tarkastus on suoritettava lisäksi maa-ainesluvan haltijan, asianosaisten tai muiden perusteltujen vaatimusten vuoksi, jollei tarkastusta ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Kun maa-ainesten ottaminen on päätynyt tai luvan voimassaoloaika on kulunut umpeen, on alueella toimitettava lopputarkastus valvontaviranomaisen määräämällä tavalla, jollei luvassa ole toisin määrätty. Maa-ainesluvan haltijan on ilmoitettava ottamisen päättymisestä valvontaviranomaiselle tarkoitetun lopputarkastuksen pitämistä varten.

Myös maa-ainesten oton valvontaa koskee, että tarkastusmenettelystä on määrätty hallintolaissa (2003/434 § 39) siten, että viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Edellä tarkoitettulla asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot. Tarkastuskertomus on annettava tiedoksi tarkastuksessa läsnäoloon oikeutetulle asianosaiselle.

VALVONTAKOHTTEIDEN LUOKITTELU

Suunnitelmallista valvontaa eli määräaikaistarkastuksia voidaan toteuttaa lupavelvollisten laitosten valvonnassa. Valvontatoimet ja tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti toimintoihin, joiden arvioidaan aiheuttavan suurimman ympäristön pilaantumisen vaaran ja joiden ympäristövaikutukset ja arvioidut riskit ovat suurimmat.

Valvottavat toiminnot luokitellaan 4 valvontaluokkaan sen perusteella, kuinka usein siihen kuuluville kohteille tehdään tarkastus. Tarkastusluokat on määritelty ympäristöriskien arvioinnin perusteella, joita on kerrottu tarkemmin valvontaluokkien yhteydessä.

- Valvontaluokka 0: tarkastetaan vähintään kaksi kertaa vuodessa
- Valvontaluokka 1: tarkastetaan vähintään kerran vuodessa
- Valvontaluokka 2: tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa
- Valvontaluokka 3: tarkastetaan kerran viidessä vuodessa tai kerran lupakaudessa

YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN MUKAISTEN TOIMINTOJEN VALVONTALUOKAT

Mikäli toiminta ei kuulu mihinkään alla mainituista luokista, määritellään toiminta luokkaan 2, tarkastus kerran kolmessa vuodessa.

Toimintoja voidaan siirtää yksittäistapauksissa valvontaluokista 2 ja 3 valvontaluokkaan 1 sen perusteella, mikäli toiminta sijoittuu alueen ympäristöä kuvaavassa osassa esitetulle tehostetun valvonnan piiriin kuuluville alueille esim. pohjavesialueelle, Natura -2000 verkoston tai luonnonsuojelualueen läheisyyteen. Samalla tavalla voidaan siirtää valvontaluokkaan 1 sellaisia toimintoja, joissa riskinarvioinnin perusteella nähdään tehostetun valvonnan tarvetta.

YSL-Valvontaluokka 0

Kaksi kertaa vuodessa tarkastetaan pohjavesialueella olevat murskauksen ympäristölupa-kohteet sekä ympäristöluvitetut kallion louhintapaikat, sekä kallion louhinnan ja murskauksen ympäristöluvat.

YSL-Valvontaluokka 1

Valvontaluokan 1 kohteet tarkastetaan vähintään kerran vuodessa.

- Ympäristöluvalliset toiminnot, jotka riskiarvioinnin perusteella nähdään säännöllistä ja tiheää valvontaa tarvitseviksi
- Ympäristöluvalliset toiminnot, jotka sijaitsevat vedenhankinnan kannalta tärkeällä pohjavesialueella ja nähdään säännöllistä ja tiheää valvontaa tarvitseviksi
- Ulkona tapahtuva jätteiden käsittely
- Teurastamot ja kalanviljelylaitokset
- Kivenlouhimot, murskaamot ja asfalttiasemat
- Maa-aineksenottoalueet

Jos luokkaan 1 kuuluva laitos noudattaa lupaansa eikä sen toiminnasta aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa, ei laitosta ole välttämätöntä tarkastaa joka vuosi.

YSL-Valvontaluokka 2

Valvontaluokan 2 kohteet tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa

- Sisällä tapahtuva jätteiden käsittely
- Teollisuus
- Kemianteollisuus
- Turkistarhat
- Saha- ja puunsuojakemikaaleja käyttävät laitokset
- Betonintuotanto

- Pesulat
- Moottoriurheilu
- Lentopaikat ja varikot
- Naapuruuksuhdelain mukaiset kohteet
- Pohjavesialueella oleva polttoaineiden jakeluasema
- Pohjavesialueella oleva eläinsuoja
- Energiantuotantolaitokset

YSL-Valvontaluokka 3

Valvontaluokan 3 kohteet tarkastetaan vähintään kerran viidessä vuodessa tai kerran lupakaudessa. Luokassa 3 tarkastettavaksi valitaan kunakin vuonna laitoksia siten, että valvonta kohdistuu vuosittain kampanjatyypillisesti tiettyyn laitostyyppiin.

- Ampumaradat
- Eläinsuojat
- Polttoaineiden jakeluasemat
- Elintarviketeollisuus
- Metalliteollisuus

MAA-AINESLAIN MUKAISTEN VALVONTALUOKAT

Yleinen tieto maa-ainesten ottotoiminnasta, tarkkailutulokset, tehdyt mittaukset ja tarkastuskäynnit ovat pohjana lupavelvollisten laitosten riskin arvioinnissa ja edelleen valvonnan kiireellisuuden ja tarpeellisen toistuvuuden arvioinnissa. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaisuomautukset ja kehotukset sekä tapahtuneet ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen.

Voimassa olevat maa-ainesten ottoalueet edellyttävät myös valvovalta viranomaiselta tehostettua seurantaa. Pohjavesialueilla ja kallion ottoalueilla maa-ainesten oton valvontaa on lisätty ympäristövaikutusten ja riskien perusteella.

Siirrettävien murskauslaitosten tarkastukset suoritetaan resurssien mukaan toiminnan alkessa ja päättyessä ellei ympäristöluvassa ole muuta määrättyä.

Lisäksi tarkastusaikataulua, tarkastustiheyttä ja voimavarojen tarvetta suunniteltaessa otetaan huomioon:

- ottotoiminnan eteneminen (aloitusvaiheessa tehostettu valvonta)
- päästöjen määrä ja laatu
- päästöpotentiaali
- toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset
- pohjaveden, vesistön tai merkittävän luontokohteen läheisyys
- asutuksen läheisyys tai muut häiriintyvät kohteet
- laitoksen ympäristöjohtamisen ja ympäristönsuojelusuunnittelun taso
- lupamääräysten noudattaminen

MAA-Valvontaluokka 0

Kaksi kertaa vuodessa tarkastetaan pohjavesialueella olevat maa-ainesten ottoalueet ja murskauksen ympäristölupakohteet sekä ympäristöluvitetut kallion louhintapaikat, sekä kallion louhinnan ja murskauksen ympäristöluvut.

MAA-Valvontaluokka 1

Joka vuosi tarkastetaan soran, hiekan ja moreenin ottoluvat, mullan ottoluvat ja pohjavesialueen ulkopuoliset pienet, alle 10 000 m³:n ottamisluvat, sekä muut kuin edellisessä kohdassa mainitut toiminnassa olevat maa-ainesten ottamisalueet sekä louhintapaikat.

MAA-Valvontaluokka 2

Joka kolmas vuosi tarkastetaan jälkihoitamattomat alueet, joilla ottotoiminta on aloitettu, mutta keskeytynyt ja joilla lupa on edelleen voimassa.

TARKASTUKSET**YMPÄRISTÖLUVITETTUJEN TOIMINTOJEN TARKASTUKSET***Luvan voimaantulotarkastus*

Kun lupa on saanut lainvoiman, tehdään ensimmäinen tarkastus viipymättä, jos kyseessä on aloittava laitos, ja laitos sijoittuu valvontaluokkaan 1. Muiden valvontaluokkien osalta tehdään riskiarviointi ja voidaan jättää ensimmäinen tarkastus myöhemmäksi. Jos laitos aloittaa toiminnan myöhemmin, lupapäätös käydään läpi toiminnanharjoittajan kanssa neuvottelussa ennen kuin toiminnan kannalta oleellisiin toimiin ryhdytään. Tarkastuksen ja neuvottelun tarkoituksena on varmistaa, että toiminnanharjoittaja on sisäistänyt luvan vaatimukset.

Määräaikaistarkastus

Määräaikaistarkastukset tehdään sen mukaan mihin valvontaluokkaan toiminta on sijoittunut. Valvontaluokkia on 0-3, ja niitä käsiteltiin tarkemmin läpi edellisessä kappaleessa.

Määräaikaistarkastuksen tavoitteita ovat:

- olemassa olevien lupavaatimusten kattavuuden, riittävyyden ja muutostarpeen arviointi vertaamalla toimintaa luvassa kuvattuun toimintaan
- laitoksen lyhyen ja pitkän aikavälin ympäristövaikutusten ja –riskien tarkastelu
- toiminnanharjoittajien tiedonsaannin ja tietämyksen parantaminen lainsäädännön vaatimuksista, ympäristön pilaantumisherkyydestä ja toiminnan ympäristövaikutuksista
- laitoksen päästöjen ja prosessien seurantajärjestelmien luvanmukaisuuden tarkistaminen
- tarvittaessa mittauksien yksityiskohtainen läpikäynti
- luvassa määrätyn ympäristön tilan seurannan ja sen tulosten tarkistaminen
- yleinen toiminnan lain- ja luvanmukaisuuden valvonta
- toteutettavaksi sovittujen tai määrättyjen ympäristönsuojelutoimien tarkistaminen

Tarkastukseen kuuluu tarkastuksen suunnittelu tai muu valmistautuminen tarkastukseen, itse tarkastus ja tarkastuskertomuksen laatiminen.

Tarkastuksen suunnittelussa käydään läpi:

- tarkkailu- ja häiriöilmoitukset sekä laitoksesta tehdyt valitukset
- toiminnanharjoittajan tekemät suunnitelmat toiminnan kehittämiseksi
- ympäristön tilan seurannan tulokset, kuten velvoitetarkkailutulokset, ilmanlaaduntarkkailutulokset jne.
- toiminnan lain- ja luvanmukaisuus
- aikaisemmat tarkastuskertomukset; niissä ilmenevät muun muassa hankkeet päästöjen ja prosessien seurannan kehittämiseksi sekä mahdolliset muut toimet ympäristönsuojelun kehittämiseksi

Tarkastuksessa käydään läpi laitoksen lupamääräykset ja niiden täyttyminen:

- laitoksen käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailun toimivuuden ja luotettavuuden tarkastaminen mukaan luettuna mahdollisten kehittämistarpeiden tunnistaminen ja tarvittavista toimista sopiminen

- päästö- ja jätemäärien sekä energiatehokkuuden tarkastelu
- laitoksen pitämien päiväkirjojen, prosessinohjausjärjestelmän tai vastaavien tietojen kuten päästötietojen ja mittalaitteiden käyttötietoja sisältävän järjestelmän tallenteiden tarkastelu (käyntihäiriöt, raaka- ja polttoaineiden sekä kemikaalien käyttö, jätteen määrä, laatu, kaatopaikkakelpoisuus ja poikkeuksellisten tilanteiden käsittely)
- tilojen ja alueiden tarkastaminen
- laitteiden toimivuuden ja niiden kunnossapitojärjestelmien toimivuuden tarkastaminen
- materiaalitehokkuuden ja ympäristöriskien tarkastelu
- toiminnan tulevan kehityksen arviointi ja sen vaikutus muun muassa tarpeeseen hakea uutta lupaa
- laitoksen päästöjen ja ympäristövaikutusten vertailu muihin samantyyppisiin laitoksiin tai päästömääriin, jotka saavutetaan käyttämällä parasta saatavilla olevaa tekniikkaa
- ympäristöjärjestelmien auditointikertomusten tarkastelu (mikäli auditoituja ympäristöjärjestelmiä käytössä)
- tarvittavista jatkotoimista sopiminen
- huomiota kiinnitetään päästöjen seurantajärjestelmien toimivuuteen, kun järjestelmät asianmukaisia, voidaan luparajojen noudattamista valvoa laitoksen valvontaviranomaisille toimittamien tietojen perusteella

Jos tarkastuksessa ilmenee sellaisia puutteita, jotka laitoksen toiminnassa aiheuttavat ristiriidan lainsäädännön, laitokselle myönnetyn luvan tai toimintaa koskevien määräysten kanssa, on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin.

Jos valvonnassa havaitaan selvää ympäristön pilaantumista päästöistä, joille ympäristöluvassa ei ole asetettu raja-arvoja tai muita määräyksiä päästöjen ehkäisemiseksi, on valvojan ryhdyttävä toimenpiteisiin. Näitä päästöjä on pidettävä ilman lupaa aiheutettuna ja vesiin kohdistuvien päästöjen osalta siten myös ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdan (luvanvaraisuus toiminnalle/jätevesien johtamiselle, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista) vastaisina. Vastaava tilanne on, kun päästöä on käsitelty lupahakemuksessa ja luvan kuvailuosiossa, mutta siitä aiheutuva ympäristön pilaantuminen on hakemuksen tietojen perusteella arvioitu niin vähäiseksi, että lupamääräystä ei ole katsottu olevan tarpeen antaa. Erityistapauksia ovat pilaantumista aiheuttavat päästöt pohjavesiin ja maaperään, joita ei ole mahdollista sallia edes ympäristöluvalla.

Mikäli toimissa havaitaan rikkomuksia tai laiminlyöntejä toimitaan ympäristönsuojelulain 175 § mukaan, valvontaviranomainen voi kieltää laitosta toistamasta tai jatkamasta säännöksen tai määräyksen vastaista menettelyä tai määrätä laitoksen täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa. Samoin voidaan määrätä laitosta palauttamaan ympäristö ennalleen tai poistamaan rikkomuksesta ympäristölle aiheutunut haitta. Toiminnanharjoittaja voidaan velvoittaa riittävässä määrin selvittämään toiminnan ympäristövaikutukset, jos on perusteltua aihetta epäillä, että se aiheuttaa YSL vastaista pilaantumista.

Vakavimmissa tapauksissa lupaviranomainen voi valvontaviranomaisen aloitteesta myös peruuttaa luvan, 93 § mukaisesti. Mikäli asioissa edetään hallintopakkokeinoon päättää siitä Raahen ympäristönsuojeluviranomainen eli ympäristölautakunta ja Siikajoen ja Pyhäjoen osalta tekniset lautakunnat.

Mikäli tarkastuksessa ilmenee korjattavaa, laitoksen tilannetta seurataan kunnes toiminta on korjattu lupamääräysten mukaiseksi.

Tarkastus yleisöilmoituksen perusteella

Laitosta koskevaa yleisöilmoitusta vastaanotettaessa selvitetään seuraavat asiat:

- onko kyseessä poikkeuksellinen päästö ilmaan tai veteen
- onko kyseessä jätteiden käsittelyyn liittyvä poikkeuksellinen asia
- koskeeko ilmoitus yksittäistä laitosta

- onko kysymys pilaantuneesta maaperästä
- onko jokin toiminta yhdistettävissä ympäristön pilaantumiseen
- havainnoimisaika
- ilmoituksen tekijä ja yhteystiedot
- onko asiasta ilmoitettu muille viranomaisille?

Yleisöilmoitus kirjataan järjestelmään, laitosta koskevaan kansioon, jos se on kohdennettavissa tiettyyn laitokseen. Kiireettömänä voidaan käsitellä asia, jos on kyseessä ilmoitus, jonka perusteella syytä olettaa, ettei ympäristön pilaantumisesta tapahdu. Ilmoitus voidaan käsitellä ottamalla yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja pyytää selvitystä ilmoituksessa mainittuihin seikkoihin. Nimettömät ilmoitukset arvioidaan tapauskohtaisesti. Ilmoituksen tekijälle annetaan tieto toimista ja niiden vaikutuksista viimeistään asian ratkettua. Mikäli ilmoittaja ei ole laittanut asiaa kirjallisesti vireille eikä viranomaisen vastaus tyydytä häntä, tulee ilmoittajalle antaa tieto vireillepano-oikeudesta (YSL 186 §).

Onnettomuus tai poikkeuksellinen tilanne

Onnettomuus- ja poikkeuksellisessa tilanteessa on tehtävä laitokselle tarkastus. Tarkastuksessa tulee selvittää:

- tilanteeseen johtaneet tapahtumat yleispiirteisesti
- tilanteesta aiheutuneiden päästöjen määrä ja laatu
- havaitut päästöjen vaikutukset
- arvio kuinka laajalle alueelle päästöistä aiheutuu vaikutuksia taikka kuinka laajalle alueelle ympäristövahinko voi ulottua
- mille viranomaisille asiasta on ilmoitettu
- millaisiin korjaaviin toimiin on ryhdytty ja tulee ryhtyä

Jos ympäristövaikutusten laajuutta ei pystytä arvioimaan käytettävissä olevilla tiedoilla, tulee arvioida, minkälaisia selvityksiä tarvitaan, jotta ympäristövaikutusten laajuus saadaan selville.

Tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, joka tallennetaan laitosta koskevaan kansioon.

Tarkastuskertomus

Jokaisesta tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, joka tallennetaan laitosta koskevaan kansioon. Tarkastuskertomuksesta on käytävä ilmi:

- tarkastusaika, paikka ja tarkastukseen osallistuneet henkilöt
- selvitysosassa selostetaan tarkastuksen kulku
- toiminnanharjoittajan esittämät näkökannat
- sovitut toimet ympäristönsuojelun edistämiseksi
- mahdolliset toiminnanharjoittajan ja valvontaviranomaisen erilaiset näkemykset

Mikäli tarkastuskertomus sisältää esityksiä ja menettelyjä toiminnan ympäristönsuojelun kehittämiseksi, tarkastuskertomus lähetetään toiminnanharjoittajalle allekirjoitettavaksi tai hyväksytetään muuten toiminnanharjoittajalla. Mikäli toiminnanharjoittaja ei hyväksy sovittua ja tarpeellista parannusta ympäristönsuojelun kehittämiseksi, viranomainen antaa kehotuksen toimeen ryhtymisestä. Asiassa voidaan käyttää myös hallintopakkokeino, josta päättää Raahessa ympäristölautakunta, sekä Siikajoella ja Pyhäjoella tekninen lautakunta.

MAA-AINESTEN OTON TARKASTUKSET

Valvontatyötä ovat mm. toiminnan aloitus- ja lopputarkastukset, tarkastuskäynnit, luvassa määriteltyjen vuosiraporttien tarkastaminen, selvitysten, suunnitelmien ja tarkkailuohjelmien tarkastaminen, projektiluonteiset riskinarvioinnit ja selvitykset sekä valituksiin ja akuutteihin tilanteisiin reagoiminen.

Luvan saaneen toiminnan tarkastuksessa varmistetaan, että toiminta on sellaista, kuin hakemuksessa ja luvan kertoelmaosassa on kuvattu, lupamääräyksiä noudatetaan, toiminnasta ei aiheudu haitallisia ympäristövaikutuksia ja luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Aloitustarkastus

Ennen ottotoimintaan ryhtymistä alueella suoritetaan aloitustarkastus, jossa käydään toiminnanharjoittajan kanssa läpi myönnetty lainvoimainen maa-aineslupa kokonaisuudessaan sekä mahdollinen ympäristölupa murskausta ja/tai louhinta varten. Toiminnanharjoittajan edustajan on oltava paikalla ja käynnistä sovitaan etukäteen. Tarkastuksesta laaditaan tarkastuspöytäkirja. Pöytäkirja toimitetaan toiminnanharjoittajalle hyväksyttäväksi ennen allekirjoitusta, jos tarkastuskäynnillä on sovittu toimenpiteistä ja niiden aikatauluista.

Aloitustarkastuksessa käydään läpi ainakin seuraavat asiat:

- vastuuhenkilöt
- ottoalueen merkitä maastoon
- korkeusaseman tarkkailua varten tarkoitettujen kiintopisteiden määrittely
- tarkkailua varten tarpeellisten rakenteiden ja laitteiden toteutus
- määrätyt selvitykset, tarkkailusuunnitelmat ja –tulokset
- suojausrakenteet
- varmistetaan, että vakuus on toimitettu
- muiden lupamääräyksissä määrättyjen toimenpiteiden suoritus

Ottotoiminnan aikaiset tarkastukset / määräaikaistarkastukset

Määräaikaistarkastuksella tarkoitetaan tässä suunnitelmassa tarkoitettujen määrätyn väliajoin toistuvien voimassa olevien maa-aineslupien ja / tai ympäristölupien valvontatarkastuksia. Toiminnanharjoittajan edustajan on oltava paikalla ja käynnistä sovitaan etukäteen. Tarkastuksesta laaditaan tarkastuspöytäkirja. Pöytäkirja toimitetaan toiminnanharjoittajalle hyväksyttäväksi ennen allekirjoitusta, jos tarkastuskäynnillä on sovittu toimenpiteistä ja niiden aikatauluista.

Määräaikaistarkastuksessa käydään läpi ainakin seuraavat asiat:

- toiminnan luvanmukaisuus
- vastuuhenkilöt
- tuotantomäärät ja -lajit
- ottamistoiminnan laajuus
- toiminta- ja käyntiajat
- raaka- ja polttoaineet
- tekniset rakenteet ja teknologian toteutus
- suojarakenteet
- määrätyt selvitykset
- päästöt ja jätteet
- muutokset ympäristövaikutuksissa
- varautuminen poikkeuksellisiin tilanteisiin
- jätteiden toimituspaikat
- päästöjen seurantajärjestelmien toimivuus
- hälytysjärjestelmät
- tarkkailut, kirjanpito ja raportointi
- käyttö- ja päästötarkkailu
- laitteiden toimivuuden ja niiden kunnossapitojärjestelmien toimivuuden tarkastaminen
- ympäristövaikutukset ja niiden tarkkailun asianmukaisuus
- toiminnan tulevan kehityksen arviointi

- toiminnanharjoittajan suunnitelmat
- lainsäädännön muutokset
- luvan tarkistamistarve
- mahdolliset, toimintaa koskevat valitukset
- tarvittavista jatkotoimista sopiminen (määräajan antaminen ja toiminnanharjoittaja ilmoittaa toteuttamisesta valvojalle)

Tarkastuskäynnistä laaditaan tarkastuspöytäkirja, jossa kuvataan mm. tarkastuksen kulku, nykytilanne, toiminnanharjoittajan esittämät suunnitelmat, havaitut puutteet ja sovitut toimenpiteet. Pöytäkirjasta ilmenee myös annettujen kehotusten toteutuminen. Pöytäkirjaan kirjaetaan jokaisesta valvontatoimenpiteestä vähintään seuraavat tiedot: valvontatoimenpiteen peruste (esim. määräaikaistarkastus, valitus, jne.), havaitut epäkohdat, vaaditut toimenpiteet ja niiden määräajat, toimenpiteiden toteutumisen seuranta.

Lopputarkastus ja vakuuden vapauttaminen

Lopputarkastus suoritetaan alueella, kun ottotoiminta on päättynyt ja kaikki jälkihoitotyöt on suoritettu. Lopputarkastukseen varataan mahdollisuus osallistua myös Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen edustajalle. Lopputarkastuksessa varmistetaan toiminnan luvanmukaisuus siten, että kaikki vaaditut toimenpiteet ja tarkkailut on toteutettu ja että jälkihoito on ollut asianmukaista. Ennen lopputarkastusta tehdään mittaukset alueella. Lopputarkastuksesta laaditaan lopputarkastuspöytäkirja, joka lähetetään tiedoksi myös Pohjois-pohjanmaan ELY-keskukselle.

- Maa-aineslain 12 §:n nojalla määrätyn vakuuden tulee olla voimassa siihen saakka, kunnes kaikki luvan tai sen määräysten edellyttämien toimenpiteiden toteutus on lopputarkastuksessa hyväksytty.

Äkilliset valvontatarkastukset

Onnettomuus- ja ympäristövahinkotilanteissa sekä muissa poikkeustilanteissa suoritetaan tarkastus tapahtumapaikoilla. Erilaisten äkillisten (akuuttien) tilanteiden arvioinnissa ja jälkihoitossa tehdään yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Päästöjen laadusta ja vaikutuksista riippuen ollaan yhteydessä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukseen, Jokilaaksojen pelastuslaitokseen ja alueen vesihuoltolaitokseen (Paavolan Vesi Oy, Vihannin Vesi Oy, Raahen Vesi Oy, Pyhäjokisuun Vesi Oy tai vastaava muu vesihuoltolaitos). Eriyistilanteisiin varautumisesta sekä häiriö- ja onnettomuustilanteiden ilmoittamisvelvollisuudesta annetaan lupamääräykset maa-aines- ja ympäristöluvuissa.

Ilmoituksen saadessaan maa-ainesten ottamista valvovan kunnan viranomaisen on selvitettävä mm. seuraavat seikat:

- tapahtumapaikka tarkasti
- tapahtumien kulku yleispiirteisesti
- päästöjen laatu, määrä ja laajuus
- päästöjen leviämisen mahdollisuus (tuulen suunta, vesistöt, pohjaveden virtaus jne)
- arvio päästöjen vaikutuksista
- kenelle muille viranomaisille asiasta on ilmoitettu

Mittaukset

Maa-ainesluvan haltija on velvollinen seuraamaan ja noudattamaan lupapäätöksessä ja siihen liittyvien lupamääräysten toteutumista ottamisen kuluessa. Myös valvontaviranomainen voi seurata ottamisen edistymistä tehtävillä tarkastusmittauksilla. Mittaustiheys vaihtelee riippuen alueen ottotoiminnan laajuudesta, ympäristötekijöistä sekä toiminnanharjoittajan omasta valvonnasta. Ottotoiminnan lähetessä loppuaan tarkastusmittausten tarve kasvaa.

Ottoalue voidaan kartoittaa ennen luvan myöntämistä, jos on tarpeen varmistaa nykytilannekartan ajantasaisuus. Mittauksista saadaan pohja-aineistoa tulevaa tarkkailua varten. Tästä saattaa olla tarpeen erityisesti samalle ottamisalueelle sijoittuvien jatkolupien osalta.

Ottotoiminnan aikaisissa valvontamittauksissa keskitytään mittaamaan alinta ottotasoa, ottoa ja rintaman etenemistä. Mittauksia tehdään valvontaviranomaisen nähdessä mittausten teon tarpeelliseksi luvan valvonnan kannalta. Mittaussuunnitelmassa voidaan hyödyntää aiempia mittaustuloksia tarkastusten ja oton etenemisen perusteella. Mittaustulokset liitetään osaksi luvan valvonta-asiakirjoja.

Tarkkailutulosten tarkistaminen

Lupapäätöksiin kirjattujen tarkkailumääräysten valvonta on olennainen osa valvontatyötä. Luvan tarkkailuvelvoitteet on asetettu toiminnan ja sen vaikutusten seuraamiseksi.

Toiminnanharjoittajalta saatujen toiminnan vuosiyhteenvetojen lupamääräysten mukaisuus tarkistetaan. Velvoitetarkkailutiedot tarkistetaan ja arvioidaan tulosten perusteella tarve lisätutkimuksiin tai mahdollisiin toimenpiteisiin. Tyypillisiä velvoitetarkkailuja ovat pohjaveden, pintavesien, melun ja pölyn säännöllinen tai kertaluonteinen tarkkailu. Prosessien häiriöistä tai onnettomuustilanteista kertovat raportit käsitellään.

Valvoja tarkistaa, että tarkkailut ovat asianmukaisia ja että niitä tehdään säännöllisesti. Mikäli tarkkailutuloksissa havaitaan epäselvyyksiä tai mittaustulokset ovat olennaisesti muuttuneet edellisistä, on alueella tehtävä tarkastus ja / tai toiminnanharjoittajalta pyydettävä selvitys asiasta.

Vuosittainen ilmoitus ottomääristä

Valvonnassa hyödynnetään valtion ympäristöhallinnon erilaisia tietojärjestelmiä, kuten ympäristö- ja paikkatietopalvelu OIVA:aa (ns. Hertta - ympäristötiedon hallintajärjestelmä sekä VAHTI -valvonta- ja kuormitustietojärjestelmä ja maaperän tilan tietojärjestelmä MATTI). Maa-ainesten ottamisen ja vaikutusten seuraamiseksi on perustettu valtakunnallinen NOTTO-tietojärjestelmä, johon toiminnanharjoittajat lähettävät vuosittain tiedot mm. ottomääristä ja pohjavesitarkkailusta.

VALVONNAN MAKSULLISUUS

Tämän valvontasuunnitelman mukaisista suunnitelluista ja säännöllisistä määräaikaistarkastuksista peritään erikseen kunnissa hyväksyttävän taksan mukaiset maksut. Ympäristölupamaksutaksan perusteena ja runkona on käytetty aiempaa kuntaliiton taksapohja ympäristölupamaksuiksi. Luvitettujen toimintojen luettelo on muutettu uuden ympäristönsuojeluasetuksen kunnan luvitettavaksi määräämien toimintojen luettelon mukaiseksi. Lupamaksujen perusteet ovat entiset, huomioiden ympäristönsuojelulakiin ja asetukseen tehdyt muutokset.

Ympäristölupien ja muiden taksassa mainittujen viranomaisen toimenpiteiden maksu on määräytynyt luvan valmisteluun, päätöksentekoon ja toimeenpanoon käytetystä työajasta ja työtunnille määritellystä hinnasta. Aiemman, nyt korvattavan taksan lupahinnat ovat tässä uudessa taksassa säilyneet samalla tasolla. Maksuihin on tehty joitakin tarkistuksia.

Ympäristölupien ja rekisteröidyn toiminnan valvonnasta perittävät maksut on laskettu nekin toiminnan tarkastuksiin käytettävän ajankäytön mukaan. Yleisperiaatteena laskennassa on käytetty, että määräaikaistarkastukseen kuluu työaikaa 10 % vastaavan toiminnan ympäristöluvan vaatimasta ajasta. Tarkastusaika sisältää tarkastuksen valmistelun matkat ja tarkastuspöytäkirjan laatimisen. Valvontamaksuissa on huomioitu ympäristönsuojelulaissa ja sen pohjalta annetussa ympäristönsuojeluasetuksessa edellytetyt valvontamaksun kohtuullistamisperiaatteet mikroyrityksille. Maksujen kohtuullistamisen alennusprosentteiksi on valittu 30 % ja 50 % lasketusta toiminnan valvontamaksusta. Alennuksiin ovat oikeutetut laissa mainitut ehdot täyttävät mikroyritysten toiminnanharjoittajat. Automaattisesti alennusta ei kuulu

pienyrittäjillekään tehdä. Ehdot täyttävälle mikroyrityksille on esitetty taksassa myös vuosittaisen valvontamaksun enimmäismäärä.

Edellä kerrotuin periaattein valvonnasta perittävät maksut muodostuvat lain edellyttämällä tavalla kohtuullisiksi. Maksut ovat noin 10 % työ- ja elinkeinoministeriön luonnosteleman valtion valvontaviranomaisen ympäristölain tarkoittamien toimintojen valvontataksista.

Taksaan on huomioitu myös, että erillistä maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä. Samoin on katsottu aiheelliseksi lisätä määräys, että muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireille pannun asian käsittelystä voidaan vireillepanijalta periä maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Taksan voimaantulosta on esitetty, että tarkastus- ja valvontamaksu määrätään maksun määräämishetkellä voimassa olevan taksan mukaan.

Ympäristölupien ja ilmoitus- ja rekisterivelvollisten toimintojen valvontasuunnitelma ja tämä suunnitelman pohjalle laadittu uusi ympäristölupamaksutaksa on tarkoitettu hyväksyä samansisältöisenä Raahen kaupungin lisäksi Pyhäjoen kunnassa ja Siikajoen kunnassa. Yhteinen taksa helpottaa viranomaistyötä ja turvaa toiminnanharjoittajien tasapuolisen kuntien alueella.

Ympäristönsuojelulaissa on säädetty maksuista seuraavasti:

205 § Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä
- 2) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta
- 3) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi.

Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä, ellei 1 tai 2 momentista muuta johdu. Muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä saadaan periä vireillepanijalta maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

206 § Mikroyrityksiltä perittävien maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Maksujen on oltava kohtuulliset myös, jos toiminnanharjoittajan asemassa on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa.

Mikroyrityksellä tarkoitetaan taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa.

Toiminnanharjoittajan on maksun määräämistä varten ilmoitettava pyynnöstä valvontaviranomaiselle työntekijä-, liikevaihto- ja tasetiedot tai niitä lähinnä vastaavat tunnusluvut. Jos tietoja ei pyynnöstä huolimatta ilmoiteta, maksu voidaan määrätä alentamattomana.

Maa-ainestaksassa on laskettu erikseen luvista perittävien maksujen lupamaksu (tarkastusmaksu) ja valvonnasta vuosittain perittävä valvontamaksu. Valvontamaksuja kertyy vuosittaisen ottamisen määrän mukaan. Vuonna 2014 voimassa olevien taksojen perusteella Raahen kaupungissa maa-ainesten otton valvontamaksut olivat noin 10 500 euroa, Pyhäjoen kunnassa noin 4 600 euroa ja Siikajoen kunnassa noin 6 100 euroa. Valvontamaksuilla katetaan

maa-ainesten ottotoiminnan valvonnasta syntyviä kustannuksia. Valvontamaksut on porrastettu sen mukaan, mikä on ottamisluvan keskimääräinen vuosittainen ottamismäärä. Tällä on voitu varmistaa, että pieneltä ottamiselta valvontamaksut ovat pysyneet kohtuullisina.

Maa-ainesten ottamiseen liittyvistä ympäristöluvista ei ole aiemmin voitu periä maksua. Suunnitelmallinen ympäristölupien valvonta on mahdollista määrätä uuden 1.9.2014 voimaan tuleen ympäristönsuojelulain myötä maksulliseksi.

VALVONNAN RESURSSITARKASTELU

Raahen kaupungin ympäristöviranomaisena toimii Raahen kaupungin ympäristölautakunta ja viranomaistehtäviä hoitaa kaksi kokoaikaista ympäristösihteeriä. Raahen kaupungin ympäristösihteerit hoitavat ympäristöviranomaisen tehtäviä yhteistyösopimuksen mukaisesti myös Pyhäjoen ja Siikajoen kuntien alueilla.

Valvontasuunnitelmassa on tullut huomioon otettavaksi käytettävissä olevat henkilöresurssit. Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että sen käytettävissä on laissa edellytetyt resurssit tehtävien hoitamiseen. Suunnitelman kaltaisen valvonnan hoitaminen näyttää edellyttävän lisäresurssia toimintojen säännöllisen ja riittävän tarkastustoiminnan suorittamiseksi. Lisäresurssin tarve on suurimmillaan ensimmäisen ja toisen vuoden aikana, kunnes valvontakäytännöt rutinoituvat ja lupakynnyksen rajamailla olevat aiemmin luvittamattomat toiminnat on tarkastettu. Ympäristösihteerien tehtävänä on valvonnan ohella hoitaa toimialansa laaja kirjo muitakin tehtäviä luvituksista alkaen. Säännöllisen tarkastustoiminnan maksullisuudella on lain-sääätäjä pyrkinyt turvaamaan riittävien resurssien ohjaaminen valvontaan.

Saadulle valvontamäärälle on laskettu teoreettinen ajankäyttölaskelma käyttäen pohjana yleistyksenä kokemukseen pohjautuvia tarkastuksen keskimääräisiä aikoja. Sekä ympäristölupien että maa-ainesten ottolupien määräaikaistarkastuksen on laskettu vievän keskimäärin aikaa 4 tuntia, kun mukaan otetaan matka-ajat, valmistelu ja tarkastusmuistion laadinta. Laskelmien mukaisten vuosittain tehtävien, ympäristölupien reilun 50 tarkastuskäynnin ja maa-ainesten ottoon ja käsittelyyn liittyvien lupien 200 tarkastuskäynnin (tarkastus 2 kertaa vuodessa) vaatima työaika on $250 \text{ kpl} \times 4 \text{ h/kpl} = \text{yhteensä } 1\,000 \text{ h}$. Työpäivinä tämä tekee noin 125 henkilötyöpäivää. Alla olevaan taulukkoon on laskettu resurssit paremmin huomioon ottaen tilanne, jossa myös maa-ainesten ottoon liittyvät luvat tarkastetaan 2 krt/v sijaan kerran vuodessa. Tällaisessakin tilanteessa pelkästään luvitettujen toimintojen määräaikaistarkastuksiin menee yhteensä noin 60 kokonaista työpäivää. Tarkastusten lukumäärää on selitetty valvontaluokittain tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

Taulukko 3: Tämän hetkisten luvitettujen toimintojen määräaikaistarkastuksiin vuodessa kuluva aika, kun valvontaluokkien tarkastusväli on otettu huomioon. Maa-ainespolella tarkastukset on laskettu tehtäväksi vähintään kerran vuodessa.

Luvitettu toiminto	Lkm	Tarkastukset		
		Lkm	Työaika, h (x 4h)	Työpäiviä (:7,75 h)
Ympäristölupa	93	44,60	178,40	23,02
Rekisteröity	31	10,87	43,47	5,61
Maa-ainelupa	91	60,20	240,80	31,43
YHTEENSÄ	215	115,67	462,67	59,70

Nykyisen toiminnan valvontatarkastuksista ei ole tehty tässä valvontasuunnitelmassa esitetyllä tavalla vertailukelpoista selvitystä. Nykyisellään valvontasuunnitelmassa esitettyjen määrämuotoisten valvontakäyntien sijaan toimintojen seuranta on ollut valtaosin epämuodollisempaa ja pikaista kohteissa käyntejä. Määräaikaistarkastuksilla korvattavaan valvontaan on Raahen, Pyhäjoen ja Siikajoen osalta aikaa käytetty 40 – 50 henkilötyöpäivää vuosittain. Uuden valvontamallin mukainen toiminta veisi siten nykyiseen nähden vuosittain noin 80 henkilötyöpäivää enemmän.

YMPÄRISTÖLUPIEN JA REKISTERÖITYJEN TOIMINTOJEN VALVONNAN RESURSSIT

Valvontasuunnitelmassa on tullut huomioitavaksi käytettävissä olevat henkilöresurssit. Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että sen käytettävissä on laissa edellytetyt resurssit tehtävien hoitamiseen. Suunnitelman kaltaisen valvonnan hoitaminen näyttää edellyttävän lisäresurssia toimintojen säännöllisen ja riittävän tarkastustoiminnan suorittamiseksi. Ympäristösihteerien tehtävänä on valvonnan ohella hoitaa toimialansa laaja kirjo muitakin tehtäviä luvituksista alkaen. Säännöllisen tarkastustoiminnan maksullisuudella on lainsäätäjät pyrkineet turvaamaan riittävien resurssien ohjaaminen valvontaan.

Ympäristönsuojelulain uudistuksessa yhtenä lähtökohtana oli, että kunnille ei lisätä tehtäviä. Tätä tavoitetta varten uudistuksella on pyritty osaltaan keventämään lupa- ja valvontajärjestelmää. Lupakynnyksiä on suunniteltu nostetavaksi, mutta asiasta ei ole vielä tehty päätöksiä. Valvonnan kehittämisessä tavoitteena on ollut suunnitelmallinen, oikein kohdennettu ja valtakunnallisesti tasapuolinen valvonta. Valvonnan menettelyjä pyritään samalla keventämään nykyisestä. Valvonnan maksullisuudella puolestaan on tavoitteena turvata valvontatyöhön tarvittavaa taloudellista resurssia.

Kuntien tulee myös pystyä luottamaan siihen, että ympäristön tila tulee uudistusten jälkeenkin pysymään kuntalaisille vähintään yhtä hyvässä kunnossa kuin se on nyt voimassa olevan lain aikana.

Valvontasuunnitelman mukainen ympäristölupien ja rekisteröityjen toimintojen säännöllinen tarkastustoiminta edellyttää nykyisillä lupamäärällä määräaikaistarkastuksia alla olevan taulukon 4 mukaisesti. Taulukossa on otettu huomioon kaikki ympäristöluvitetut ja rekisteröidyt toiminnot, joilla on ympäristölupa. Tarkastusmäärä yhden vuoden ajalle on laskettu eri valvontaluokkien perusteella kullekin kunnalle. Taulukossa ei ole eroteltu tarkastuksia, joita tehdään kaksi kertaa vuodessa, vaan nämä kohteet on laskettu kuuluvaksi valvontaluokkaan 1 (kerran vuodessa).

Taulukko 4: Ympäristöluvitetut ja rekisteröityjen toimintojen valvontamäärät valvontaluokittain ja kunnittain

Valvontaluokka	Tarkastusväli	Luvitetut ja rekisteröitävät kohteet				Tarkastukset / vuosi			
		Raahе	Pyhäjoki	Siikajoki	Yhteensä	Raahе	Pyhäjoki	Siikajoki	Yhteensä
YSL-VL1	1	16	8	2	26	16,0	8,0	2,0	26,0
YSL-VL2	3	40	10	24	74	13,3	3,3	8,0	24,7
YSL-VL3	5	16	4	4	24	3,2	0,8	0,8	4,8
YHTEENSÄ		72	22	30	124	32,5	12,1	10,8	55,5

Ympäristönsuojelupuolen tarkastuksia tulee alueen kunnissa tehtäväksi vuosittain yli 50. Edellä kerrottujen lupavelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen valvonnan lisäksi tulee paikallisen viranomaisen selvittää luvittamattoman toiminnan luvitustarpeita. Koska laajempaa karitoitusta ei ole viime aikoina tehty, on luvittamattoman toiminnan valvonnassa paljon työtä.

Lasketulle valvontamäärälle voidaan laskea teoreettinen ajankäyttölaskelma käyttäen pohjana yleistyksenä kokemukseen pohjautuvia tarkastuksen keskimääräisiä aikoja. Kunnan luvittaman toiminnan määräaikaistarkastus vie keskimäärin aikaa 2 tuntia. Kun mukaan otetaan matka-ajat, valmistelu ja tarkastusmuistion laadinta saadaan tarkastukseen käytettäväksi ajaksi keskimäärin yhteensä 4 h. Edellä kerrotun laskelman mukaisten noin 50 tarkastuskäynnin vaatima työaika on 50 kpl x 4 h/kpl = yhteensä 200 h. Työpäivinä tämä tekee yli 25 työpäivää.

MAA-AINESTEN OTON VALVONNAN RESURSSIT

Kunnan alueella tapahtuvaa maa-ainesten ottoa valvoo Raahessa Raahen ympäristölautakunta, Pyhäjoella tekninen lautakunta ja Siikajoella tekninen lautakunta. Kuntien päätöksillä valvontatyö on delegoitu ympäristösihteerien tehtäväksi. Tämä valvontasuunnitelma on laadittu siten, että Raahen kaupungilla on käytettävissä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain tehtäviin kaksi (2) kokoaikaista ympäristösihteeriä. Toimistotyöhön on ympäristötoimen käytettävissä Raahen kaupungin rakennusvalvonnan lupasihteerien työpanosta.

Tätä valvontasuunnitelmaa laadittaessa työajasta on laskettu maa-aineslain mukaisiin asioihin käytettäväksi noin 25 % ympäristötoimen henkilöresurssista (½ henkilötyövuotta). Tämä sisältää ajankäytön myös maa-ainesten ottolupiin (valmistelu, päätöksenteko ja päätösten toimeenpano), mutta ei maa-ainesten ottamiseen liittyviä ympäristölupia. Valvonnan resurssiosuus vaihtelee jonkin verran toimialueella tapahtuvan luvitettavan ja tarkastusten piiriin kuuluvan toiminnan mukaan. Pyhäjoen Hanhikivenniemen alueelle suunniteltu ydinvoimalahanke voi edellyttää merkittäviä muutoksia resursseihin ja valvontaan.

Taulukossa 4 on esitetty maa-ainesten ottopaikkojen, sekä ympäristönsuojelulain mukaisten louhintapaikkojen kohteiden luokittelu, sekä tarkastusten lukumäärä kahdella tarkastusväli- vaihtoehdolla. Laskelma on perustunut:

- Vuonna 2014 voimassa olleet maa-ainesten ottamisluvat, sekä murskauksen ja louhinnan ympäristöluvat:
  - Raahessa 49 / 13 lupaa
  - Siikajoki 19 / 7 lupaa
  - Pyhäjoki 23 / 14 lupaa
  - Vuoden aikana haettiin 9 uutta lupaa ja päättyi 10 lupaa.
- Tarkastustiheys:
  - 1 kerran vuodessa ja tiheämmän tarkastuksen vaihtoehdossa tarkastus 2 kertaa vuodessa, jolloin tarkastusväli on 0,5 vuotta: pohjavesialueen maa-ainesten ottoluvat, pohjavesialueen ympäristöluvat, kallion louhintaluvat ja kallion louhinnan ja murskauksen ympäristöluvat.
  - 1 kerran kolmessa vuodessa tarkastusvälinä 3 vuotta ja toisessa vaihtoehdossa tarkastusvälinä 1 vuosi: soran, hiekan ja moreenin ottoluvat, mullan ottoluvat ja pohjavesialueen ulkopuoliset pienet, alle 10 000 m³:n ottamisluvat

Valvontasuunnitelmassa myös maa-ainesten oton valvonta on suunniteltu määräaikaistarkastusten toteutuksessa ympäristölupien kanssa samanlaisella luokittelulla.

Teoreettinen ajankäyttölaskelma maa-ainesten oton valvontaan: Tarkastusaika 2 h, sisältäen matka-ajan, valmistelun ja tarkastusmuistion laadinnan 2 h, yhteensä 4 h. Suunnitelman mukaisten maa-ainesten ottolupien tarkastuksia tulee tehtäväksi edellä kerrotulla harvemmillä tarkastusväleillä vuodessa 60,2 kertaa (Raahessa 26,6 tarkastuskertaa, Pyhäjoella 20,2 tarkastuskertaa ja Siikajoella 13,4 tarkastuskertaa. Tarkastuksiin menee aikaa 60,2 x 4 h = 240,8 t eli noin 31 työpäivää. Ympäristölupien yhteydessä on käsitelty maa-ainesten ottoon liittyvät murskaus- ja louhintalupia. Näitä lupia on 34 kpl ja niiden tarkastuksia tehdään edellä kerrotulla tarkastustiheydellä vuodessa 34. Tiheämmällä tarkastusväleillä suunnitelman mukaisten maa-ainesten ottolupien ja toimintaan liittyvien ympäristölupien tarkastus vie aikaa 206 tarkastuskäynnin vaatiman työajan: 206 tarkastusta x 4 h / tarkastus = yhteensä 824 h eli noin 106 henkilötyöpäivää.

Taulukko 5: Maa-ainesten oton ja siihen liittyvien ympäristölupien valvontakohteiden luokittelu, sekä tarkastusten lukumäärä vuodessa Raahen alueella v. 2014 lopun lupatilanteessa.

Toiminta		tarkastusväli vuotta	kpl vuodessa	normaali tark./v	tiheämpi tark./v
Maa-ainesten otto pohjavesialueella	yhteensä	1 / 0,5	12	12	24
	Raahe		6	6	12
	Pyhäjoki		0	0	0
	Siikajoki		6	6	12
Murskaus pohjavesialueella	yhteensä	1 / 0,5	4	4	8
	Raahe		2	2	4
	Pyhäjoki		0	0	0
	Siikajoki		2	2	4
Kallioaineksen otto	yhteensä	1 / 0,5	35	35	70
	Raahe		11	11	22
	Pyhäjoki		19	19	38
	Siikajoki		5	5	10
Louhinta ja murskaus	yhteensä	1 / 0,5	30	30	60
	Raahe		11	11	22
	Pyhäjoki		14	14	28
	Siikajoki		5	5	10
Soran, hiekan ja moreenin otto	yhteensä	3 / 1	35	10,5	32
	Raahe		25	7,5	25
	Pyhäjoki		2	0,6	2
	Siikajoki		8	2,4	5
Mullan otto ja vähäinen hiekan / moreenin otto	yhteensä	3 / 1	9	2,7	9
	Raahe		7	2,1	7
	Pyhäjoki		2	2,6	2
	Siikajoki		0	0	0
Maa-ainesten otto ja YL yhteensä			125	94,2	206
Maa-ainesten otto yhteensä	yhteensä		91	60,2	138
	Raahe		49	26,6	66
	Pyhäjoki		23	20,2	42
	Siikajoki		19	13,4	30
Maa-ainesten oton ympäristöluvat	yhteensä		34	34	68
	Raahe		13	13	26
	Pyhäjoki		14	14	28
	Siikajoki		7	7	14